

**ŞÜPHELİ VEYA TANI ALMIŞ COVID-19 HASTALARINA
BAKIM VEREN SAĞLIK ÇALIŞANLARI İÇİN ENFEKSİYON
ÖNLEME VE KONTROLÜ HAKKINDA
SORULAR ve DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ CEVAPLARI**

Türk Hemőireler Derneği

Kalp Damar Cerrahi Hemőireleri Derneği

SORULAR;

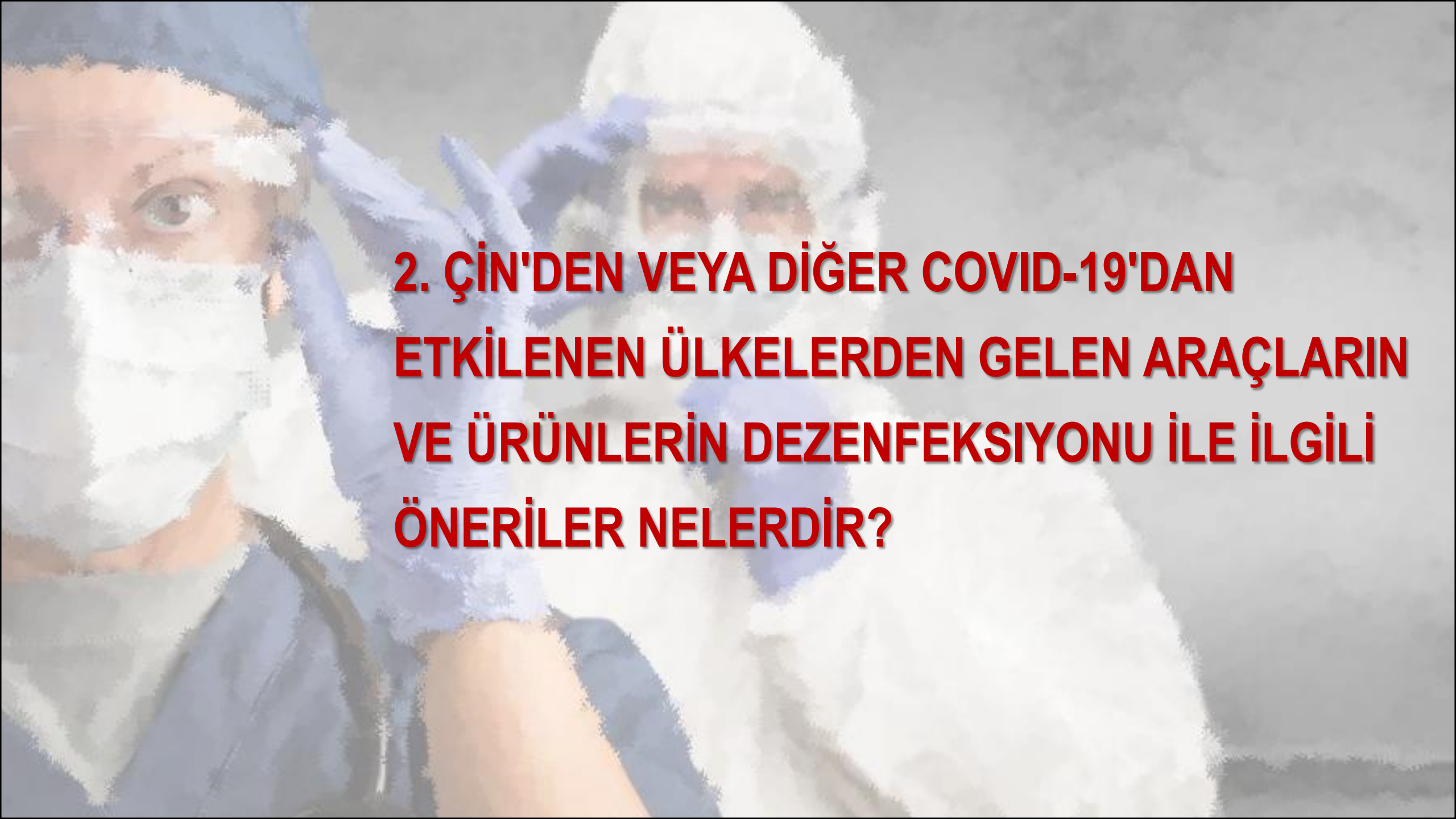
1. COVID-19'lu hastaların kontamine yatak, havlu ve çarşaflarının temizliği nasıl sağlanmalıdır?
2. Çin'den veya diğer COVID-19'dan etkilenen ülkelerden gelen araçların ve ürünlerin dezenfeksiyonu ile ilgili öneriler nelerdir?
3. Şüpheli veya tanı almış COVID-19 hastalarından nazofaringeal veya orofaringeal sürüntü alan sağlık çalışanları tarafından hangi kişisel koruyucu ekipman kullanılmalıdır?
4. Kan merkezleri kan ürünlerini COVID-19 virüsü açısından rutin olarak taramalı mıdır?
5. COVID-19 enfeksiyon şüphesi olan veya tanısı alan hastaların bakımında sağlık çalışanlarının rutin kişisel koruyucu ekipman olarak çizme/galoş, önlük (su geçirmez) ve tulum kullanımı gerekli mi?
6. Tek kullanımlık tıbbi maskeler steril edilebilir ve tekrar kullanılabilir mi?
7. Dünya Sağlık Örgütü, neden şüpheli / tanı almış COVID-19 enfeksiyonu olan hastalara bakım veren sağlık çalışanları için temas ve damlacık izolasyon yöntemlerini önerirken rutin hava yolu ile bulaşma önlemlerinin kullanımını önermiyor?
8. Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19 salgını sırasında sağlıklı insanlar için rutin maske kullanımını öneriyor mu?
9. Şüpheli ve tanılanmış COVID-19 enfeksiyonu olan hastalar aynı odada birlikte olabilirler mi?
10. COVID-19 şüphesi olan veya tanısını almış hastaların hafif hastalık belirtileri varsa hastaneye yatırılması gerekiyor mu?
11. COVID-19 enfeksiyonu şüphesi olan veya tanısını almış hastaların hastaneye yatışı gerektiğinde uzmanlaşmış veya referans hastaneler gerekli mi?
12. COVID-19 enfeksiyonu şüphesi olan veya tanısını almış hastaların barındığı sağlık kuruluşlarında veya evlerde çevre temizliği için önerilen dezenfektanlar nelerdir?
13. COVID-19 kuru bir yüzeyde ne kadar süre hayatta kalabilir?
14. COVID-19 şüphesi olan veya tanısını almış hastaların atıklarının imhası ile ilgili özel bir prosedür var mı?
15. COVID-19'dan ölen kişilerin vücutlarının yönetiminde özel prosedürler var mı?
16. İzolasyon alanı oluşturulurken izolasyon alanı, tipi, ürünleri ve sağlık gereksinimleri açısından bir model var mı?
17. COVID-19'dan korunmada, el hijyeni ve dekontaminasyonu için klor kullanımına ilişkin öneriler nelerdir?

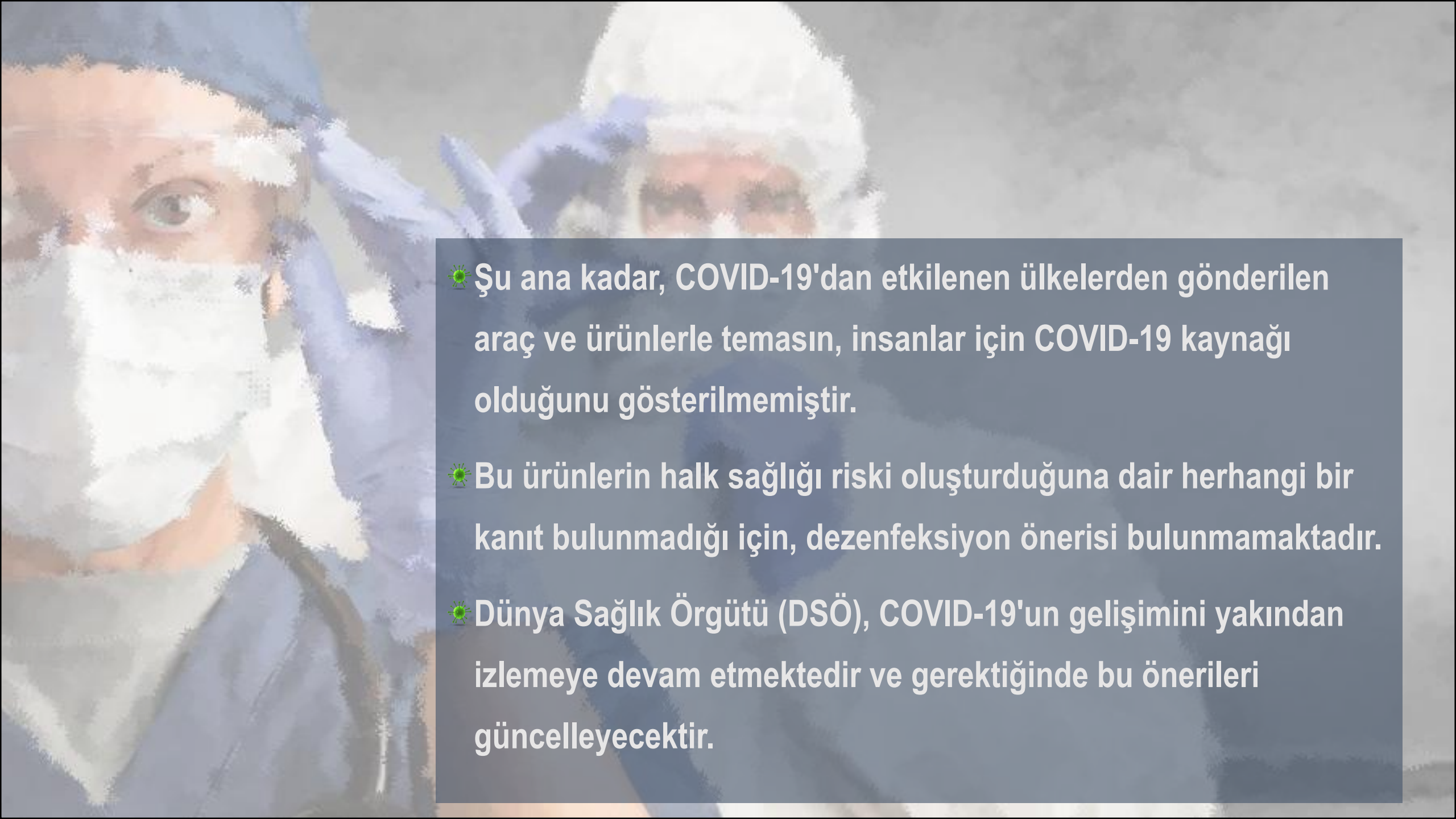
**1. COVID-19'LU HASTALARIN KONTAMİNE
YATAK, HAVLU VE ÇARŞAFLARININ
TEMİZLİĞİ NASIL SAĞLANMALIDIR?**

- **Temas öncesi eldiven, maske, gözlük, uzun kollu önlük, uzun bot-kapalı ayakkabı kullanın.**
- **Vücudunuza temas etmesini engelleyerek, sızdırmaz bir koruyucu konteynıra yerleştirerek, etiketleyin. (örn. torba, kova).**
- **Çarşaf üzerinde herhangi bir katı vücut atığı varsa (gayta veya kusmuk gibi), konteynıra koymadan önce üzerindeki materyali dikkatlice sıyrın ve tuvalete atın.**
 - Eğer tuvalet hasta ile aynı odada değilse, kapalı bir materyale koyarak tuvalete götürün.
- **Çarşafı, çamaşır makinesinde 60-90 °C'de ve çamaşır deterjanı kullanarak yıkayın.**
 - Çarşafı makinede yıkama mümkün değilse, büyük bir kaptaki sıcak su ve sabun kullanarak bir çubuk yardımıyla teması engelleyecek şekilde yıkayın.
 - Sıcak su yoksa, çarşafı yaklaşık 30 dakika %0.05'lik klor içinde bekletin.
 - Son olarak, çarşafı temiz su ile durulayarak çarşafın güneş ışığında tamamen kurumasını bekleyin.

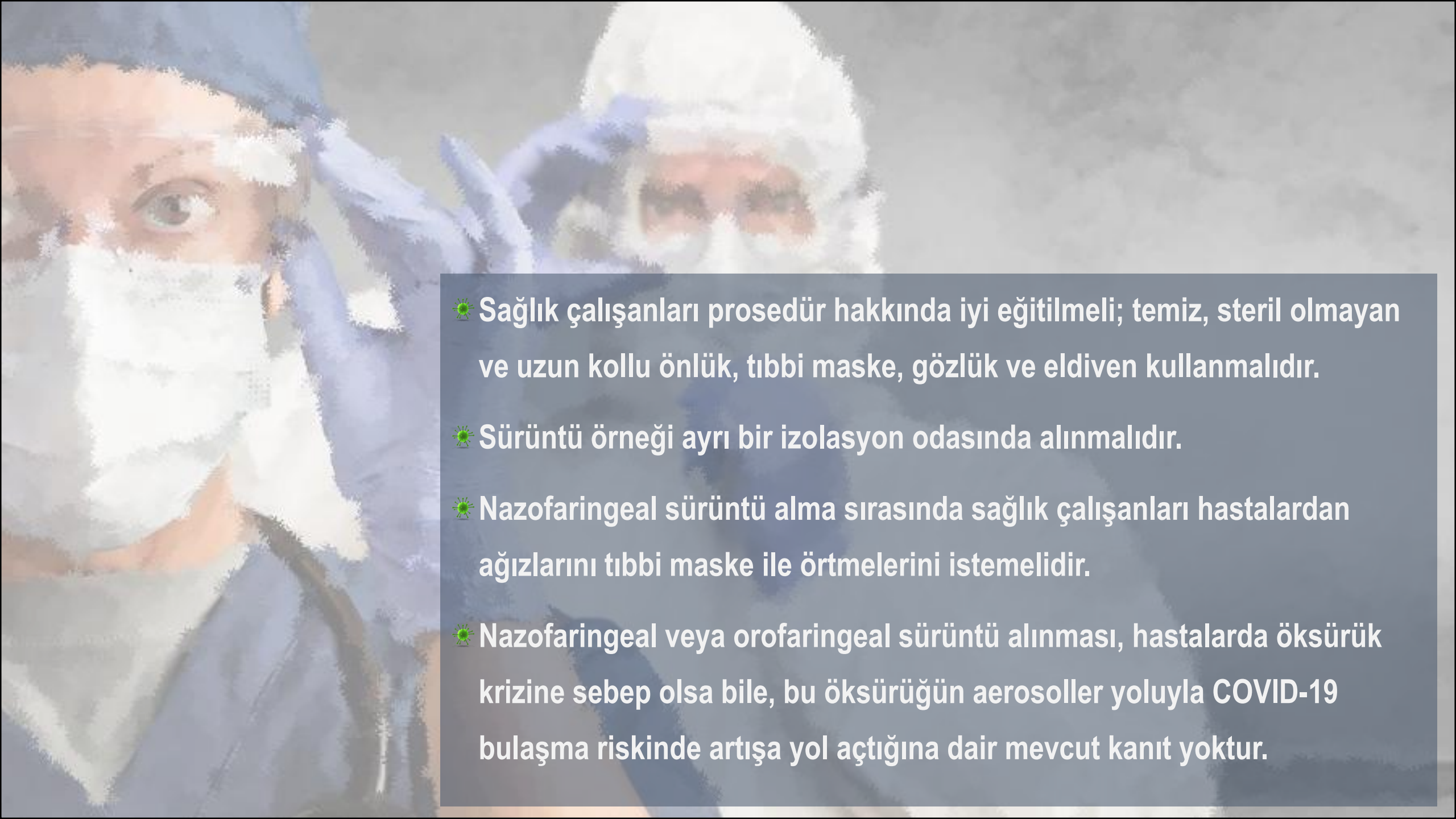
**2. ÇİN'DEN VEYA DİĞER COVID-19'DAN
ETKİLENEN ÜLKELERDEN GELEN ARAÇLARIN
VE ÜRÜNLERİN DEZENFEKSİYONU İLE İLGİLİ
ÖNERİLER NELERDİR?**

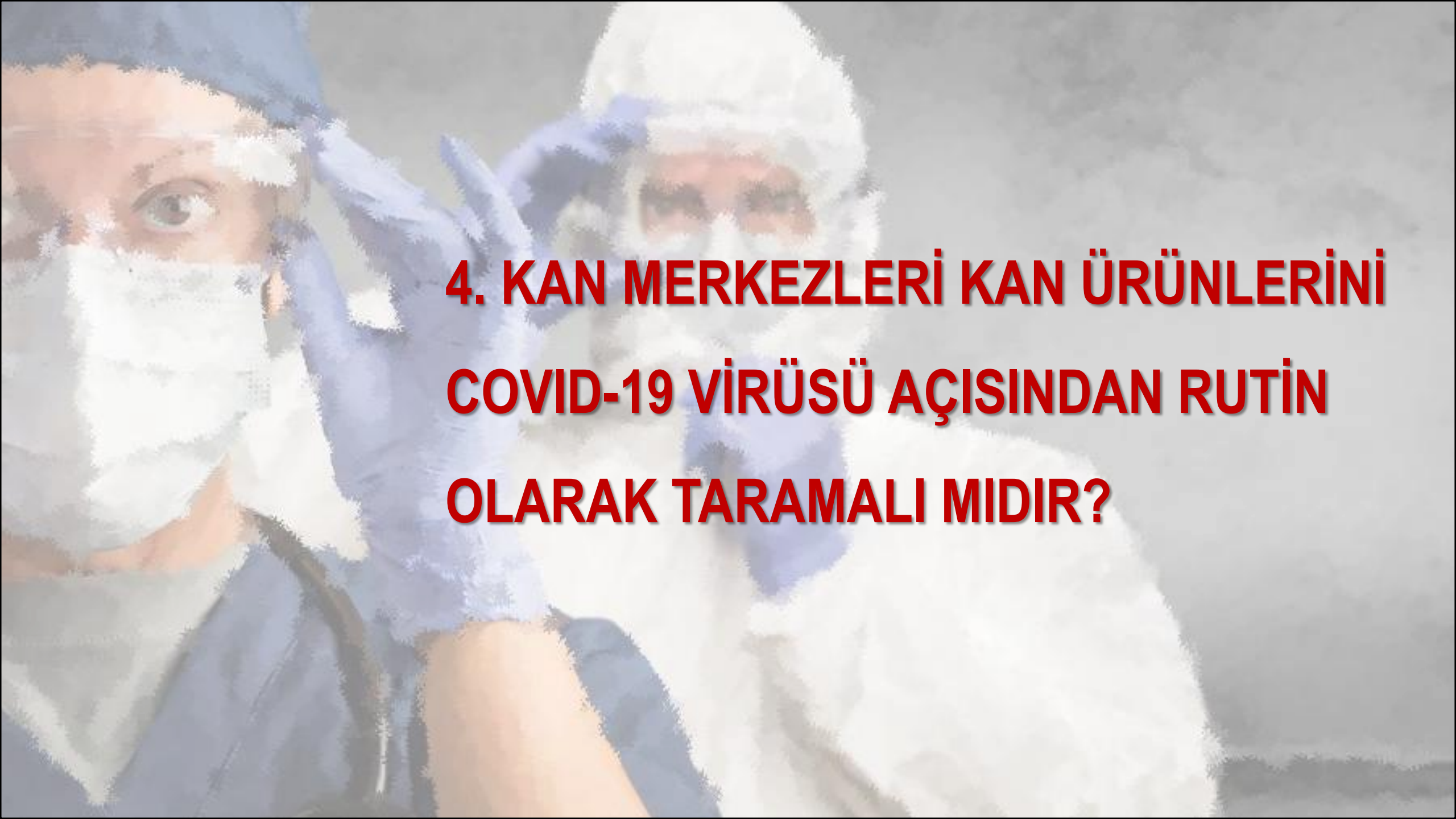
- ❗ Şu ana kadar, COVID-19'dan etkilenen ülkelerden gönderilen araç ve ürünlerle temasın, insanlar için COVID-19 kaynağı olduğunu gösterilmemiştir.
- ❗ Bu ürünlerin halk sağlığı riski oluşturduğuna dair herhangi bir kanıt bulunmadığı için, dezenfeksiyon önerisi bulunmamaktadır.
- ❗ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), COVID-19'un gelişimini yakından izlemeye devam etmektedir ve gerektiğinde bu önerileri güncelleyecektir.

**3. ŞÜPHELİ VEYA TANI ALMIŞ COVID-19
HASTALARINDAN NAZOFARİNGEAL VEYA
OROFARİNGEAL SÜRÜNTÜ ALAN SAĞLIK
ÇALIŞANLARI TARAFINDAN HANGİ KİŞİSEL
KORUYUCU EKİPMAN KULLANILMALIDIR?**

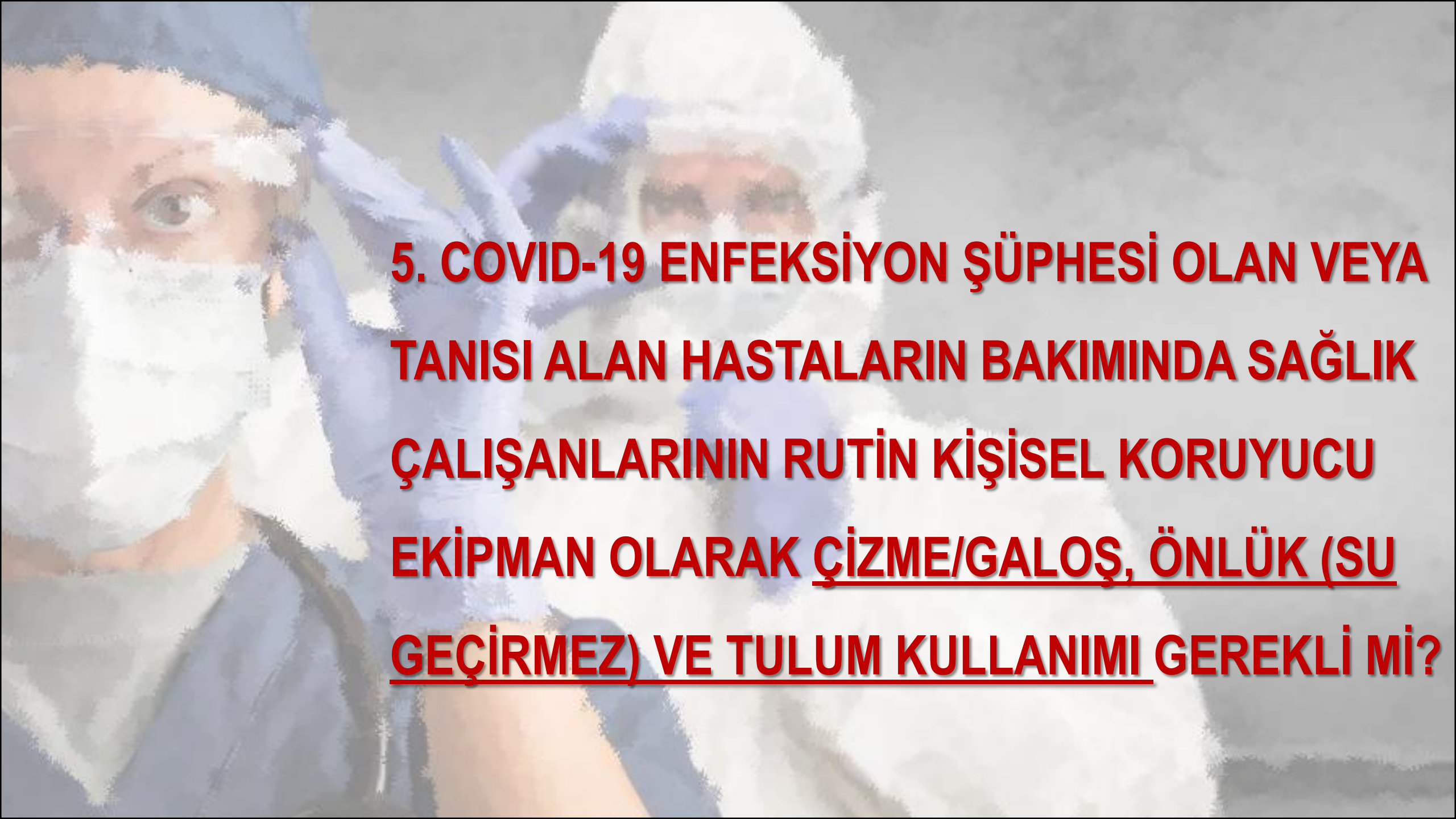
- ❗ Sağlık çalışanları prosedür hakkında iyi eğitilmeli; temiz, steril olmayan ve uzun kollu önlük, tıbbi maske, gözlük ve eldiven kullanılmalıdır.
- ❗ Sürüntü örneği ayrı bir izolasyon odasında alınmalıdır.
- ❗ Nazofaringeal sürüntü alma sırasında sağlık çalışanları hastalardan ağızlarını tıbbi maske ile örtmelerini istemelidir.
- ❗ Nazofaringeal veya orofaringeal sürüntü alınması, hastalarda öksürük krizine sebep olsa bile, bu öksürüğün aerosoller yoluyla COVID-19 bulaşma riskinde artışa yol açtığına dair mevcut kanıt yoktur.

**4. KAN MERKEZLERİ KAN ÜRÜNLERİNİ
COVID-19 VİRÜSÜ AÇISINDAN RUTİN
OLARAK TARAMALI MIDIR?**

HAYIR!

- ❗ Semptomatik COVID-19 hastalarının kanında SARS-CoV-2'nin RNA fragmanları tespit edilmesine rağmen, bu durum virüsün kanda yaşayabileceği / kanla bulaşabileceği anlamına gelmez.
- ❗ Solunum semptomları veya ateşi olan kişilerin kan bağışını önlemek için rutin kan donörü tarama önlemleri alınmalıdır.
- ❗ Son 14 gün içinde COVID-19'dan etkilenen bir ülkeye seyahat geçmişi olan; COVID-19 teşhisi konmuş veya tanılanmış bir COVID-19 vakası ile yakın temasta olanların tedbir amaçlı kan vermesinin ertelenmesini teşvik edebilir.

5. COVID-19 ENFEKSİYON ŞÜPHESİ OLAN VEYA TANISI ALAN HASTALARIN BAKIMINDA SAĞLIK ÇALIŞANLARININ RUTİN KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMAN OLARAK ÇİZME/GALOŞ, ÖNLÜK (SU GEÇİRMEZ) VE TULUM KULLANIMI GEREKLİ Mİ?

HAYIR!

- DSÖ, her zaman uygulanması gereken standart önlemlere ek olarak temas ve damlacık izolasyon yöntemlerini kullanmasını önermektedir.
- COVID-19 akut solunum yolu hastalığından şüphelenilen veya tanı alan hastaların odasına girmeden önce; temas ve damlacık izolasyon önlemlerine yönelik gerekli koruyucu ekipmanlar;
 - tek kullanımlık eldiven (elleri korumak için),
 - temiz-steril olmayan- uzun kollu önlük (giysilerin kontaminasyonunu önlemek için),
 - tıbbi maske (burun ve ağız korumak için) ve
 - gözlük (göz mukozasını korumak için)'ten oluşmaktadır.

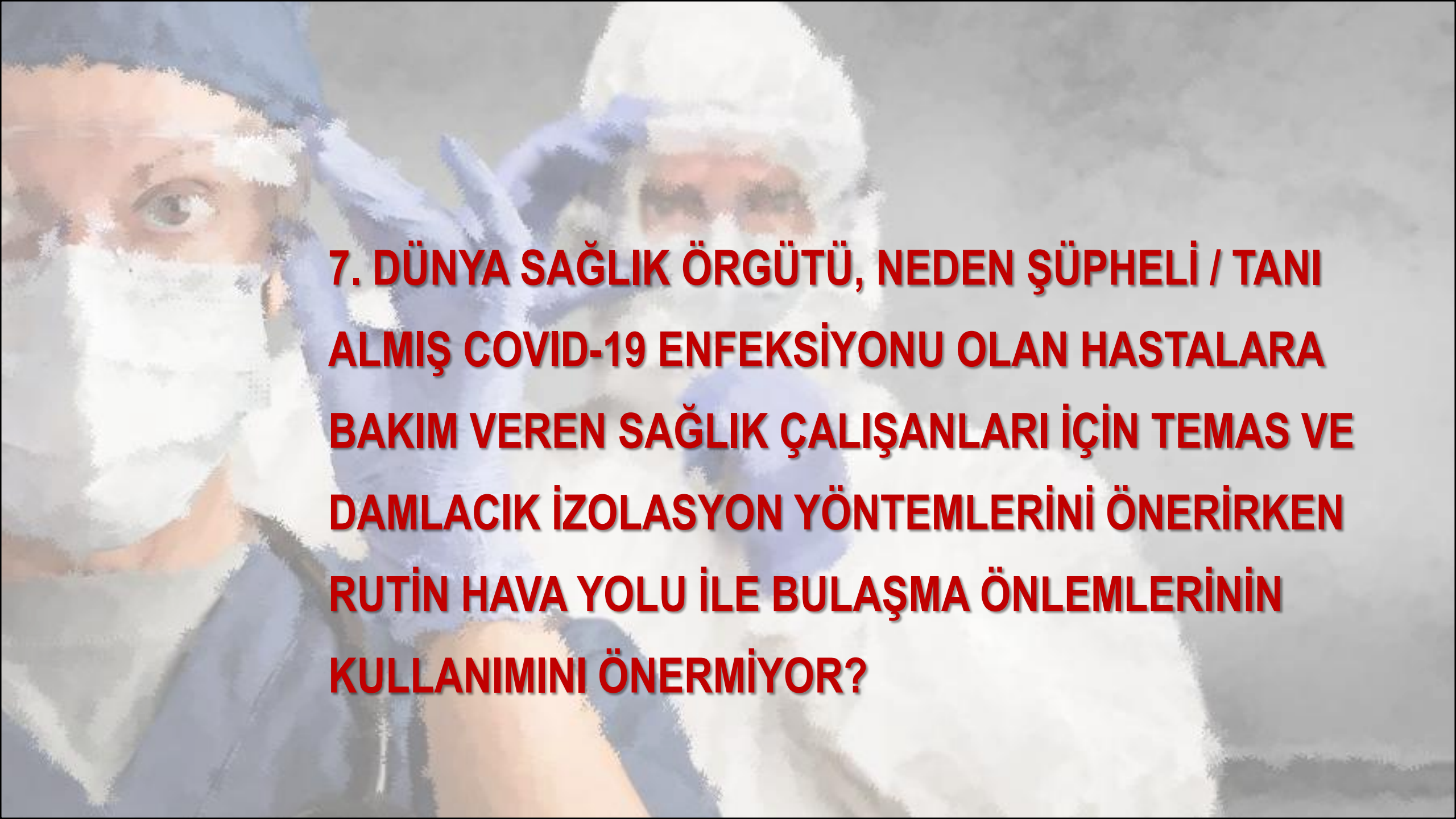
N95 GİBİ MASKELER SADECE HAVADA ASILI KALAN PARTİKÜLLER İÇİN GEREKLİDİR.

**6. TEK KULLANIMLIK TIBBİ
MASKELER STERİL EDİLEBİLİR
VE TEKRAR KULLANILABİLİR Mİ?**

HAYIR!

- ❗ Tek kullanımlık tıbbi maskeler sadece tek kullanımlıktır.
- ❗ Kullanımdan sonra uygun teknik ile çıkarılmalıdır (ön bölümüne dokunmadan, arkadan kulak üstü elastik bağından çekerek).
- ❗ Ve hemen kapaklı bir tıbbi atık kutusuna atıldıktan sonra el hijyeni sağlanmalıdır.

**7. DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ, NEDEN ŞÜPHELİ / TANI
ALMIŞ COVID-19 ENFEKSİYONU OLAN HASTALARA
BAKIM VEREN SAĞLIK ÇALIŞANLARI İÇİN TEMAS VE
DAMLACIK İZOLASYON YÖNTEMLERİNİ ÖNERİRKEN
RUTİN HAVA YOLU İLE BULAŞMA ÖNLEMLERİNİN
KULLANIMINI ÖNERMİYOR?**

❗ DSÖ, COVID-19 bulaşma yolları hakkında mevcut kanıtları dikkate alan uluslararası uzmanların görüş birliğine dayanarak, viral enfeksiyonların rutin hava ile bulaştığını desteklemeyip, damlacık yoluyla ve **kontamine yüzey-ekipmanlarla temas yoluyla bulaştığını** göstermektedir.

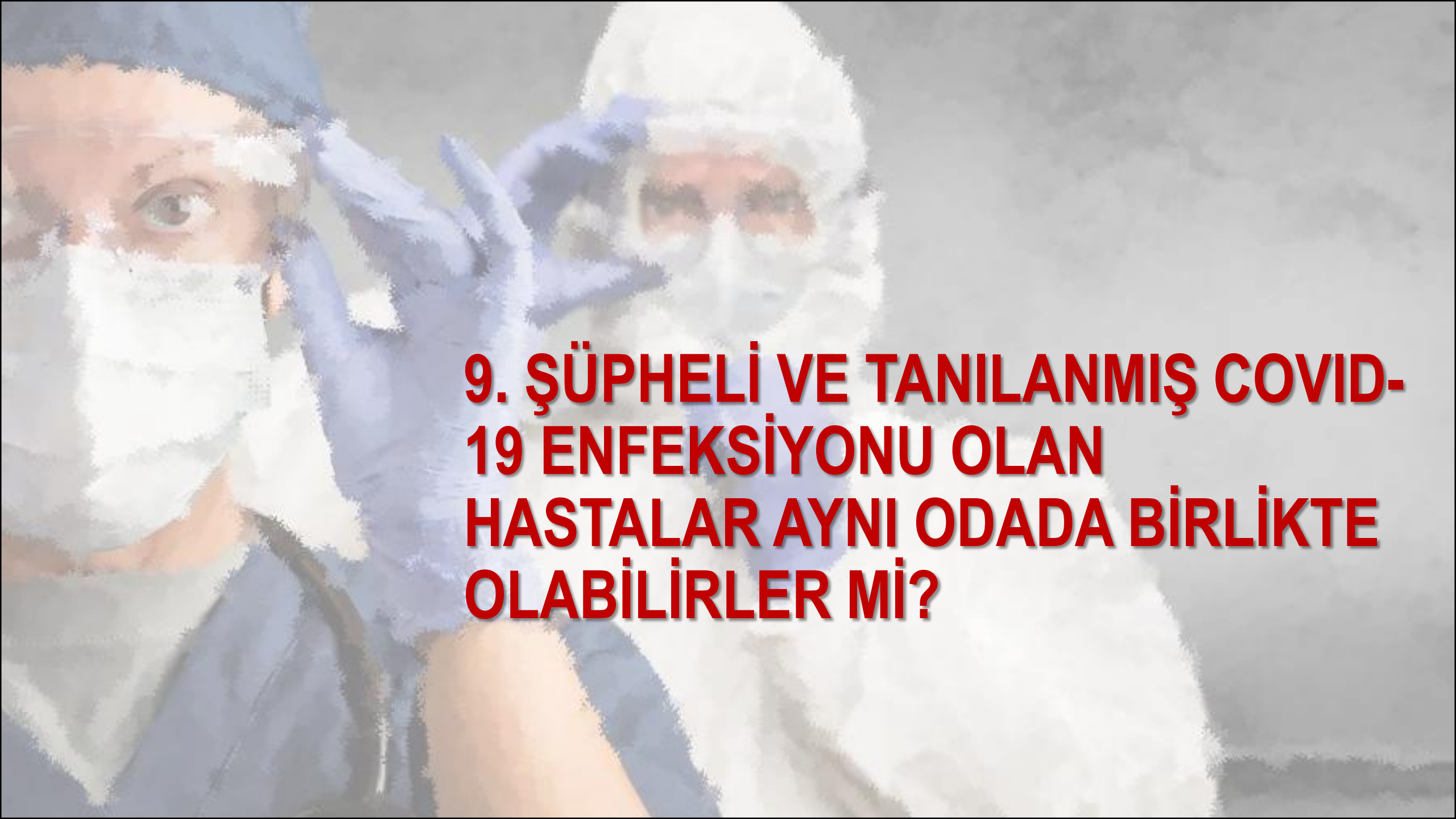
❗ DSÖ, hava yoluyla bulaşmada, diğer viral solunum yolu hastalıklarındaki gibi, havada asılı kalan partiküllere neden olabilecek (örn., trakeal entübasyon, bronkoskopi) durumlar için **solunum-damlacık izolasyon yöntemlerini önermektedir.**

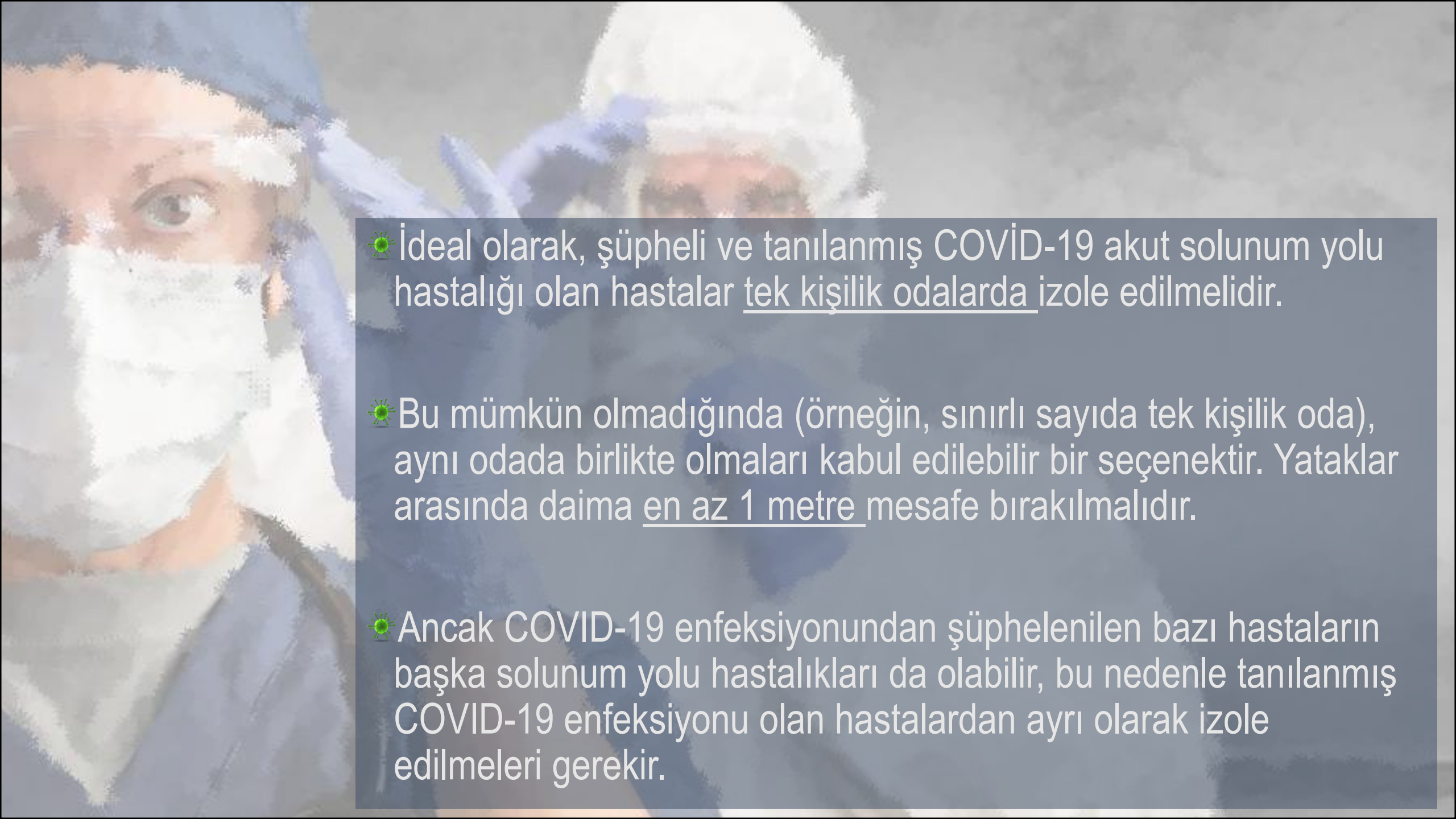
**8. DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ,
COVID-19 SALGINI SIRASINDA
SAĞLIKLI İNSANLAR İÇİN RUTİN
MASKE KULLANIMINI ÖNERİYOR MU?**

HAYIR!

- ❗ Çünkü Şu anda sağlıklı kiŐiler tarafından tıbbi maskelerin rutin olarak kullanılmasının COVID-19 bulaŐmasını önlediğine dair bir kanıt yoktur. Sadece semptom gsteren hastalar tarafından kullanılmalıdır.
- ❗ Tıbbi maskelerin yanlış kullanımı ve aşırı kullanımı, gerçekte giymesi gereken kiŐiler için ciddi stok sıkıntısına ve maskeyi elde edebilme/ulaŐabilme sorunlarına neden olabilir.
- ❗ Sağlık çalışanlarının doğrudan Şüpheli veya tanı almış COVID-19 akut solunum hastalığına sahip hastalara hizmet verdiği sağlık kuruluşlarında; yanlış kullanılan kişisel koruyucu ekipmanlar ve maskeler, yetersiz el hijyeni, insanlar arasında COVID-19'un yayılmasının önemli bir parçasıdır.

9. ŞÜPHELİ VE TANILANMIŞ COVID-19 ENFEKSİYONU OLAN HASTALAR AYNI ODADA BİRLİKTE OLABİLİRLER Mİ?

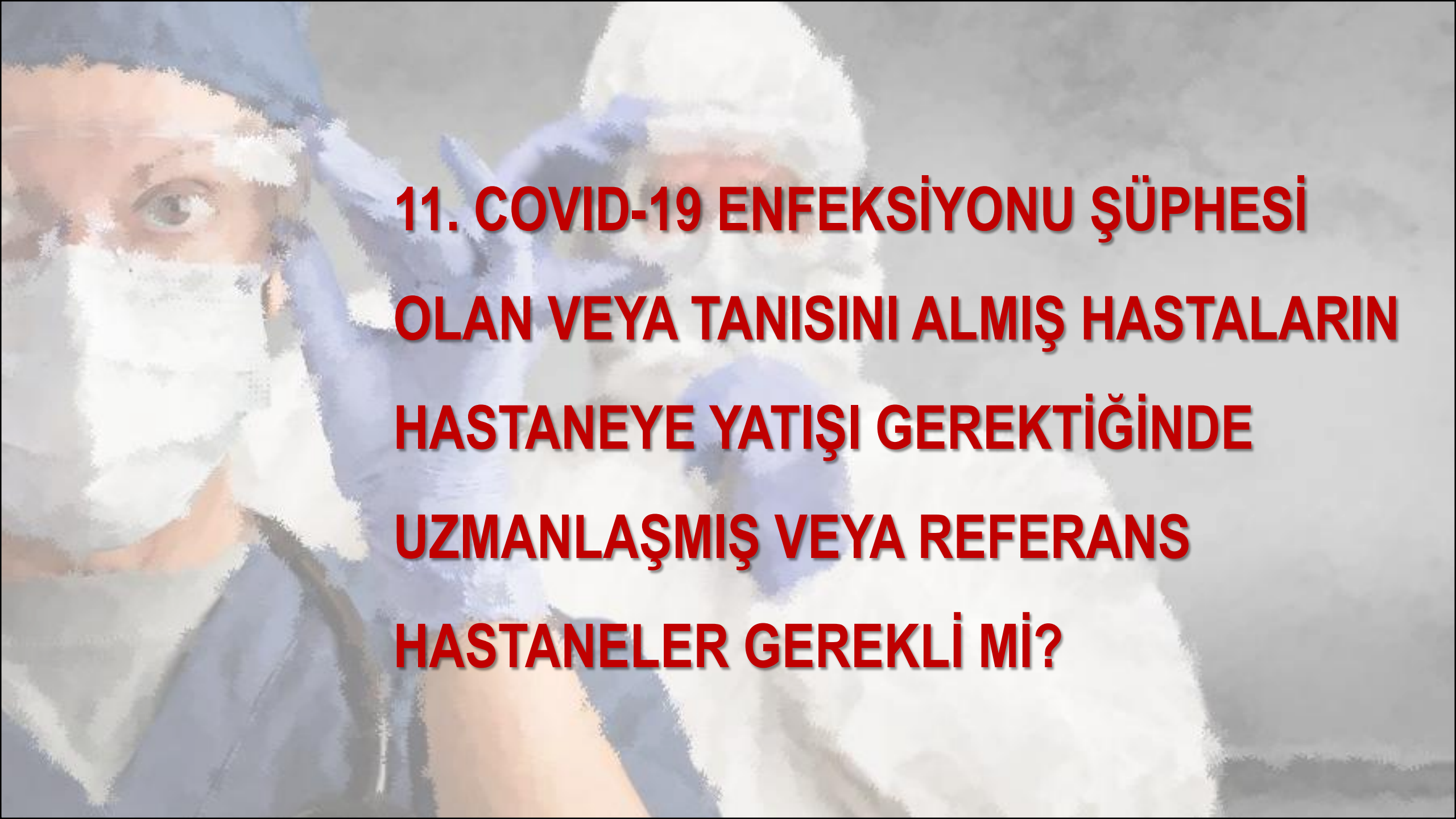
-
- ❗ İdeal olarak, şüpheli ve tanılanmış COVID-19 akut solunum yolu hastalığı olan hastalar tek kişilik odalarda izole edilmelidir.
 - ❗ Bu mümkün olmadığında (örneğin, sınırlı sayıda tek kişilik oda), aynı odada birlikte olmaları kabul edilebilir bir seçenektir. Yataklar arasında daima en az 1 metre mesafe bırakılmalıdır.
 - ❗ Ancak COVID-19 enfeksiyonundan şüphelenilen bazı hastaların başka solunum yolu hastalıkları da olabilir, bu nedenle tanılanmış COVID-19 enfeksiyonu olan hastalardan ayrı olarak izole edilmeleri gerekir.

**10. COVID-19 ŞÜPHESİ OLAN VEYA TANISINI
ALMIŞ HASTALARIN HAFİF HASTALIK
BELİRTİLERİ VARSA HASTANEYE
YATIRILMASI GEREKİYOR MU?**

HAYIR!

- 🦠 Nefes darlığı veya nefes almakta zorlanma, artan solunum (balgam veya hemoptizi) ve gastrointestinal semptomlar- mide bulantısı, kusma ve/veya ishal gibi herhangi bir uyarı belirtisi ve zihinsel durum değişiklikleri olmayan, düşük dereceli ateş, öksürük, halsizlik, burun akıntısı, boğaz ağrısı gibi hafif hastalık belirtileri olan hastalar, hızlı klinik bozulma endişesi olmadığı sürece hastaneye yatış gerekli olmayabilir.
- 🦠 Taburcu edilerek evlerine gönderilen tüm hastalar, hastalıklarında herhangi bir kötüleşme yaşadıklarında hastaneye tekrar başvurmaları konusunda bilgilendirilmelidir.

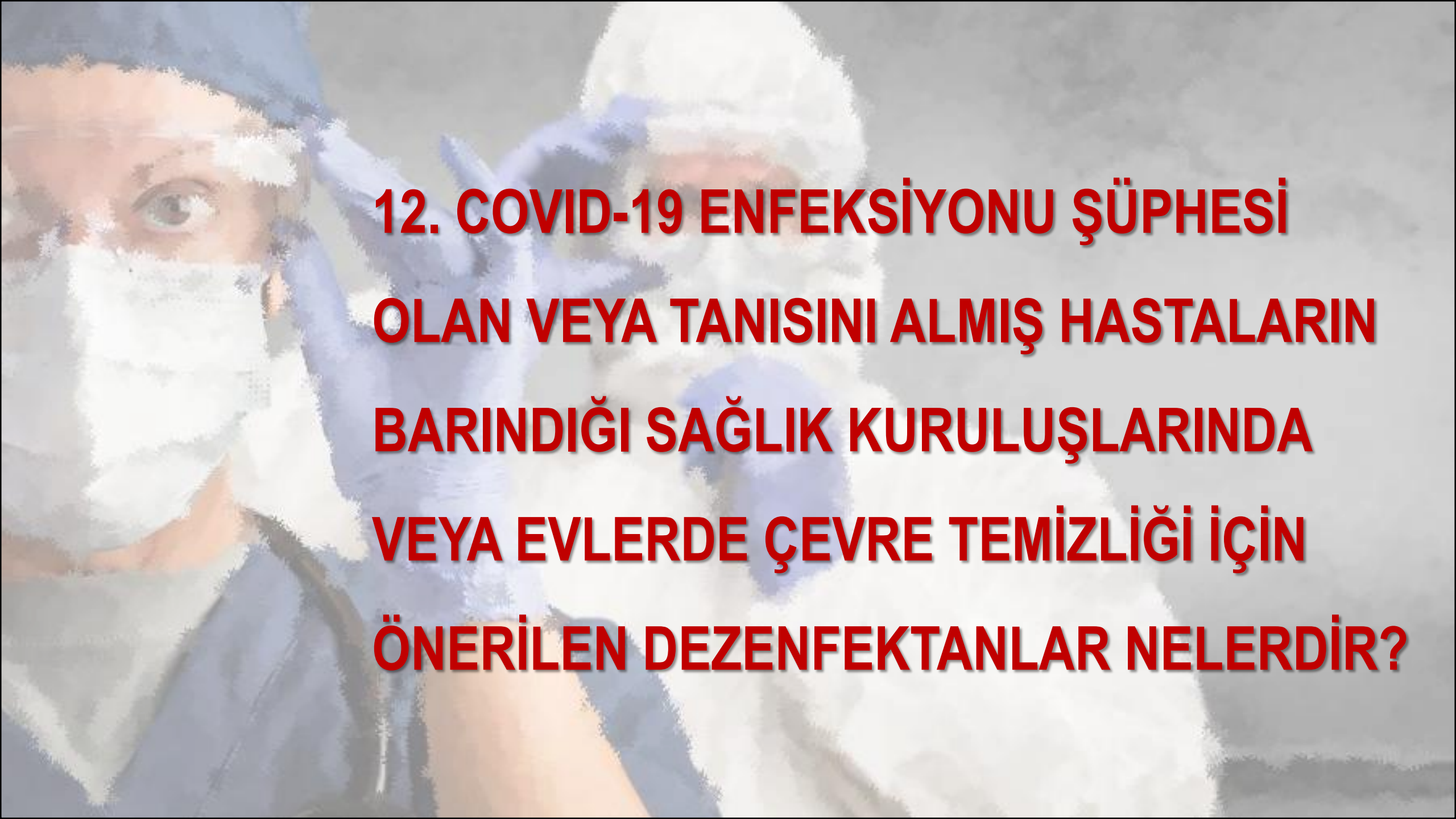

**11. COVID-19 ENFEKSİYONU ŞÜPHESİ
OLAN VEYA TANISINI ALMIŞ HASTALARIN
HASTANEYE YATIŞI GEREKTİĞİNDE
UZMANLAŞMIŞ VEYA REFERANS
HASTANELER GEREKLİ Mİ?**

HAYIR!

🦠 Ülkeler COVID-19 enfeksiyonu şüphesi olan veya tanısını almış hastaların bakımında hastalara güvenle bakma olasılığının yüksek olması veya diğer klinik nedenlerden (örn. ileri yaşam desteğinin bulunması) dolayı **uzmanlaşmış veya referans** hastaneleri tercih edebilir.

🦠 Her şeye rağmen, COVID-19 enfeksiyonu şüphesi olan veya tanısını almış hastaların tedavisinden sorumlu her bir sağlık kuruluşu; hastaları, personeli ve ziyaretçileri korumak için Dünya Sağlık Örgütü enfeksiyonu önleme ve sağlık hizmetleri için kontrol önerilerine uymalıdır.

**12. COVID-19 ENFEKSİYONU ŞÜPHE
OLAN VEYA TANISINI ALMIŞ HASTALARIN
BARINDIĞI SAĞLIK KURULUŞLARINDA
VEYA EVLERDE ÇEVRE TEMİZLİĞİ İÇİN
ÖNERİLEN DEZENFEKTANLAR NELERDİR?**

🦠 Çevre temizliğinde koronovirüsler gibi zarflı virüslere karşı etkili dezenfektanlar kullanılmalıdır.

🦠 Hastanelerde yaygın olarak kullanılan dezenfektanlar dahil olmak üzere pek çok dezenfektan bulunmaktadır. Buna yönelik şu anda DSÖ'nün önerilerinde şunlar yer almaktadır:

- Tekrar kullanılabilir özel malzemeleri (termometreler gibi) kullanımlar arasında dezenfekte etmek için **%70'lik etil alkol**
- Sağlık kuruluşlarında ve evlerde sık sık dokunulan yüzeylerin dezenfeksiyonu için **%0.5'lik (5000ppm eşdeğer)** sodyum hipoklorit

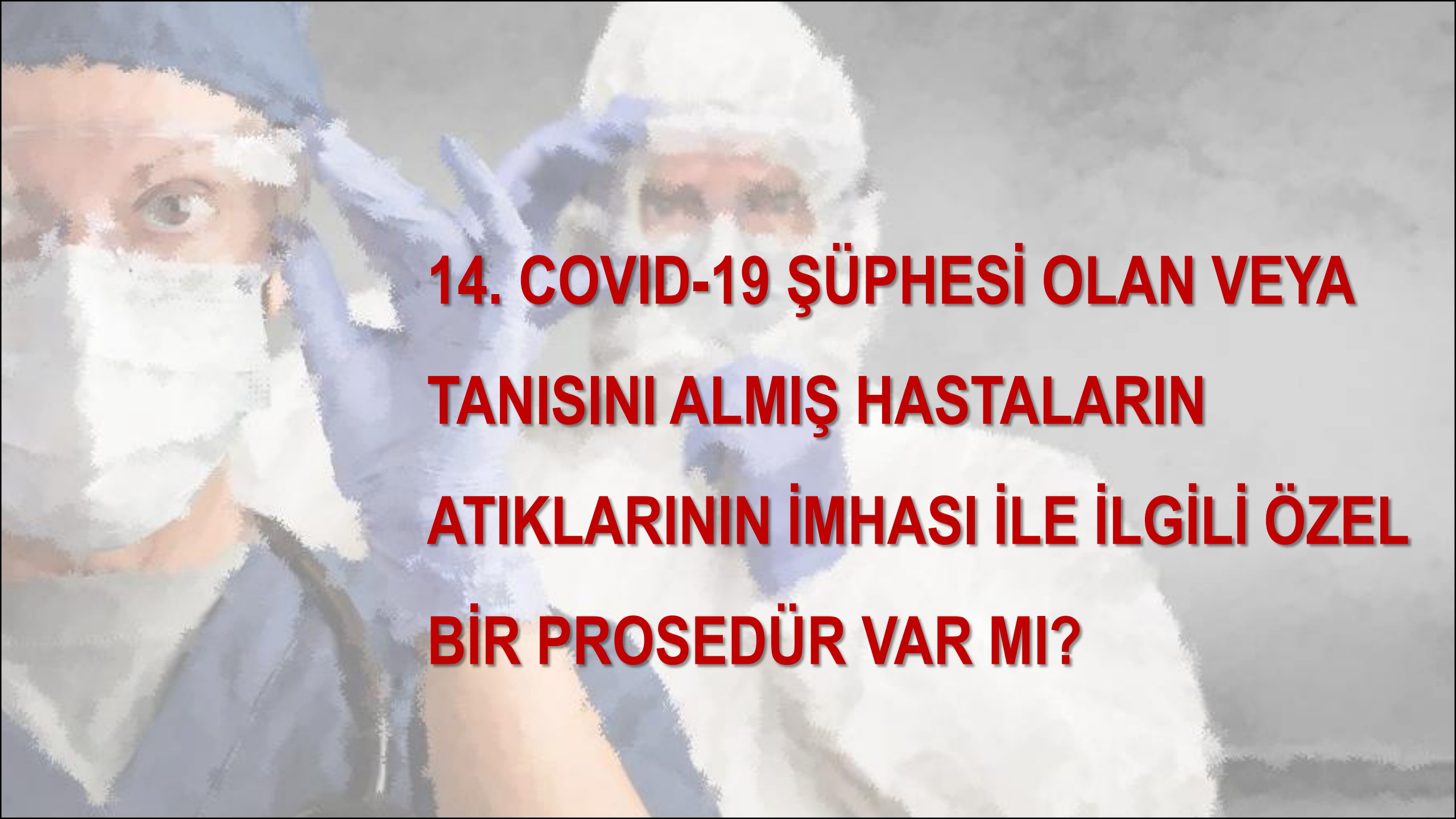
**13. COVID-19 KURU BİR YÜZEYDE NE
KADAR SÜRE HAYATTA KALABİLİR?**

🦠 Şu anda yüzeylerde COVID-19'un stabilitesi hakkında veri bulunmamaktadır.

🦠 SARS-CoV ve MERS-CoV üzerine yapılan laboratuvar çalışmalarından elde edilen veriler, ortamdaki stabilitenin bağıl sıcaklık, nem ve yüzey tipi gibi çeşitli faktörlere bağılı olduğunu göstermiştir.

🦠 DSÖ, COVID-19 ile ilgili kanıtları izlemeye devam etmektedir ve ilgili kanıtlara ulaşıldığında bununla ilgili bilgi güncellemesi yapacaktır.

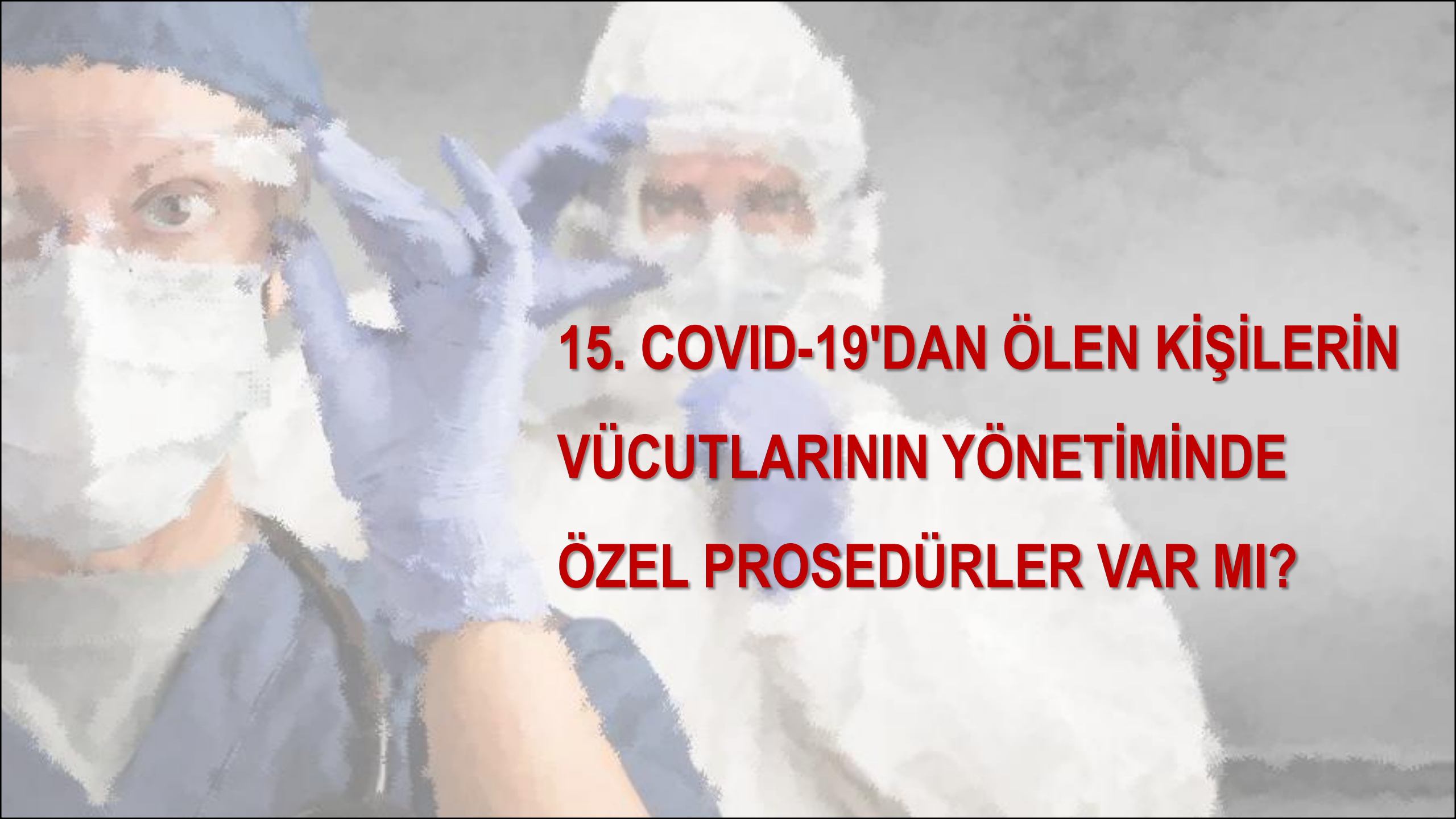

**14. COVID-19 ŞÜPHESİ OLAN VEYA
TANISINI ALMIŞ HASTALARIN
ATIKLARININ İMHASI İLE İLGİLİ ÖZEL
BİR PROSEDÜR VAR MI?**

HAYIR!

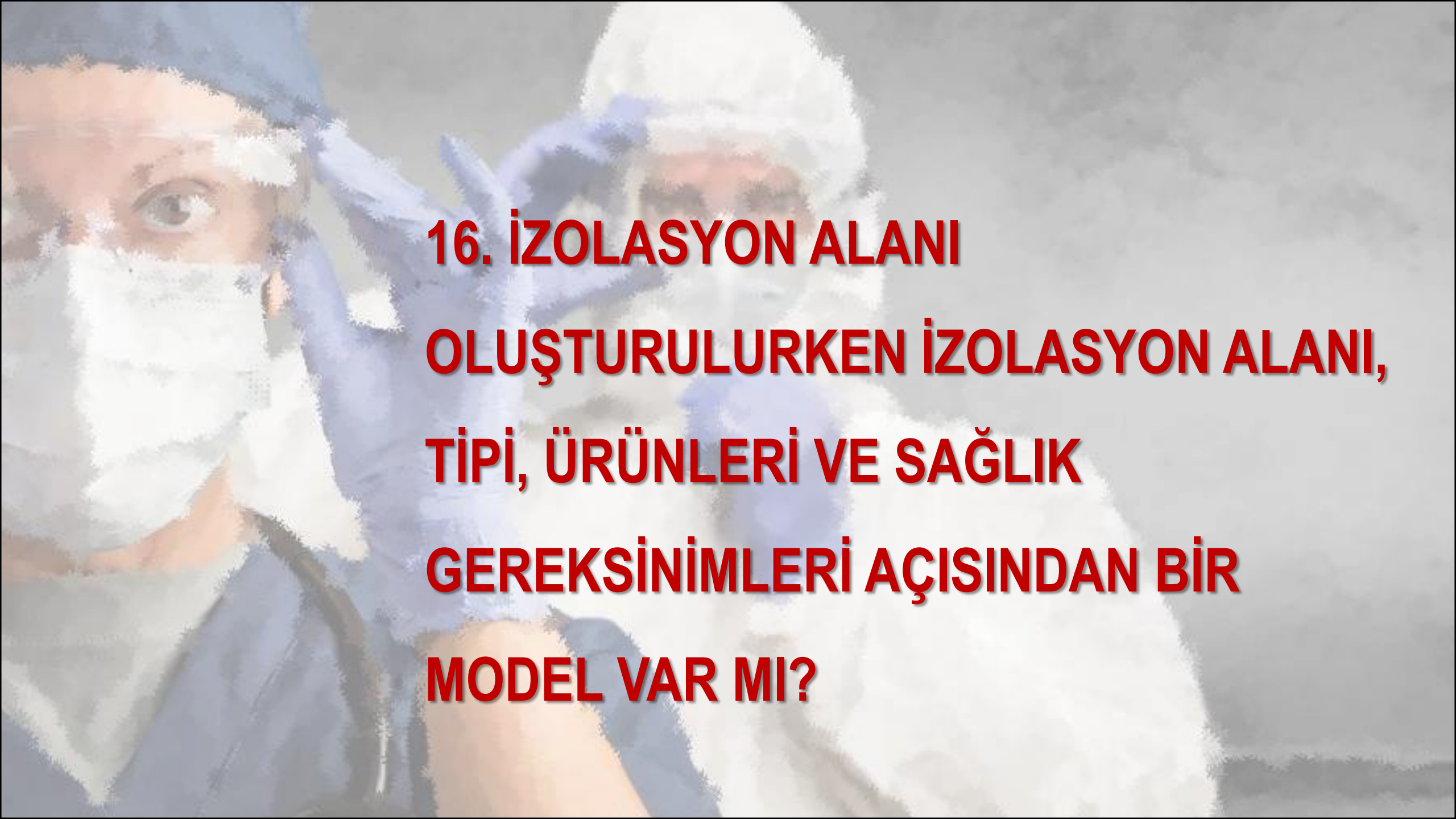
- COVID-19 enfeksiyonu şüphesi olan veya tanısı alan hastaların sağlık kuruluşundaki veya evdeki bakımı sırasında oluşan atıklar enfekte atıklar gibi imha edilmelidir.

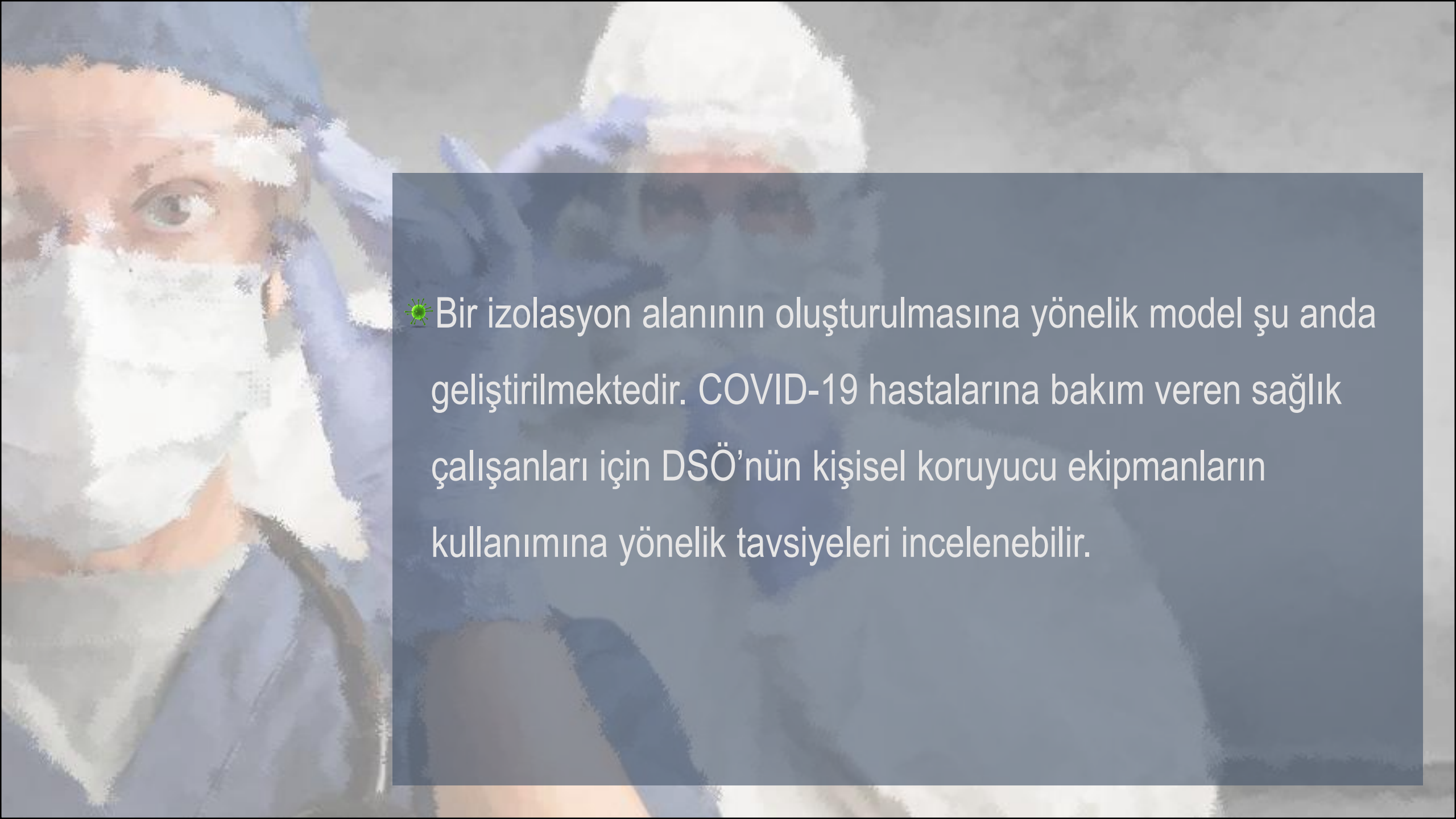
**15. COVID-19'DAN ÖLEN KİŞİLERİN
VÜCUTLARININ YÖNETİMİNDE
ÖZEL PROSEDÜRLER VAR MI?**

HAYIR!

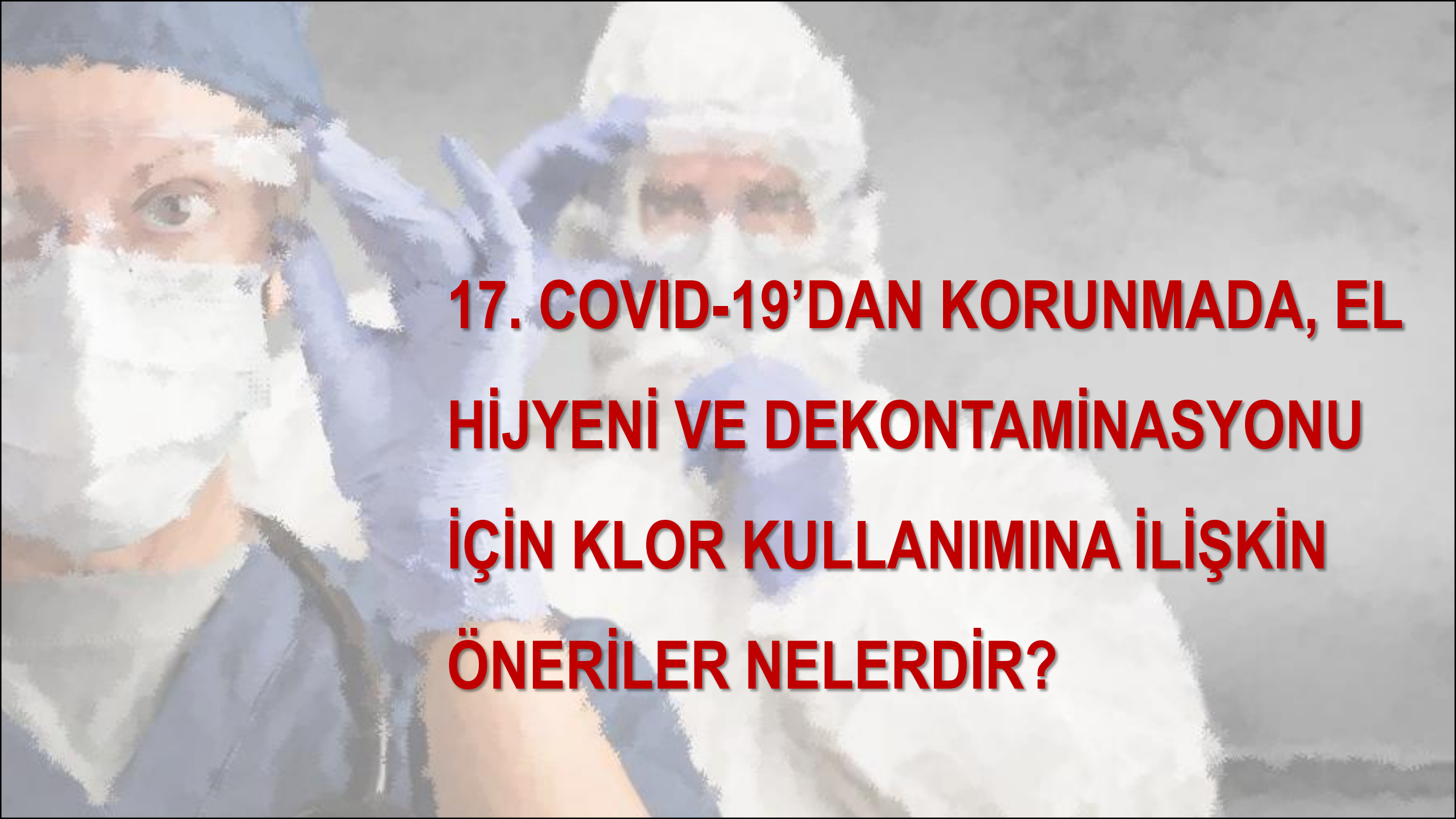
🦠 COVID-19'dan ölen kişilerin vücutlarının yönetimi için özel bir prosedür yoktur. Sağlık kuruluşları ve otoriteler, bulaşıcı hastalıklardan ölen kişilerin ölüm sonrası yönetimini düzenleyen mevcut politika ve yönetmeliklerine uymalıdır.

**16. İZOLASYON ALANI
OLUŞTURULURKEN İZOLASYON ALANI,
TİPİ, ÜRÜNLERİ VE SAĞLIK
GEREKSİNİMLERİ AÇISINDAN BİR
MODEL VAR MI?**

🦠 Bir izolasyon alanının oluşturulmasına yönelik model Şu anda geliştirilmektedir. COVID-19 hastalarına bakım veren sağlık çalışanları için DSÖ'nün kişisel koruyucu ekipmanların kullanımına yönelik tavsiyeleri incelenebilir.

**17. COVID-19'DAN KORUNMADA, EL
HİJYENİ VE DEKONTAMİNASYONU
İÇİN KLOR KULLANIMINA İLİŞKİN
ÖNERİLER NELERDİR?**

-
- ❖ Alkol bazlı el antiseptiği ya da sabun olmadığında el antisepsisinde zayıf klor çözeltisi (%0.05) kullanılabilir.
 - ❖ Bunun yanı sıra, alkol bazlı el antiseptiği ya da sabun ve su mevcut olduğunda zayıf klorlu çözeltiler, ciddi el tahrişine ve hazırlarken ve dilüe ederken hastalığa yol açması nedeniyle tavsiye edilmez.
 - ❖ Ayrıca klor çözeltisi günlük olarak hazırlanmalı, güneş ışığından uzak, serin ve kuru bir yerde saklanmalıdır, aksi takdirde dezenfektan olarak etkinliğini ve yararını kaybetme potansiyeline sahiptir.
 - ❖ Klor (%0.5), sabun ve su ile temizlikten üstün olduğu için çevre temizliğinde dekontaminasyon ajanı olarak etkilidir.

BİLİNÇLİ KORUNMAK
ve
KORUMAK,
BİRLİKTE SAVAŞMAK
ZORUNDAYIZ!

